

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2007

SLOVAKIAN

HIGHER LEVEL

Friday , 8th June
Morning 9.30 a.m. to 12.30 p.m.

SLOVENSKÝ JAZYK

Celkové hodnotenie [100 bodov]

Prečítajte si pozorne celý text a odpovedajte na otázky vo všetkých troch častiach. Odpovede napíšte po slovensky vlastnými slovami na základe predloženého textu.

Časť 1

Za otepľovanie môže človek

[30 bodov]

Myslím si, že tému globálneho otepľovania nie je potrebné nejako obzvlášť uvádzať. V súčasnosti ide o jeden z najpálčivejších environmentálnych problémov spoločnosti. Podľa niektorých je to dokonca problém, ktorý predbehne svojou dôležitosťou aj terorizmus.

- 5 Klimatológovia ohlásili definitívny koniec veku našej klimatickej nevinnosti. Dopracovali sa až k 90-percentnej istote, že človek po prvý raz v histórii Zeme spôsobuje globálne otepľovanie. To ešte viac skomplikuje mnohým ľuďom život a ďalej ohrozí mnohé živočíšne druhy.

- 10 Správu, ktorú zverejnili začiatkom roku v Paríži, zostavili odborníci 113 krajín Medzinárodného panelu pre klimatické zmeny (IPCC) dlhodobo študujúci vývoj klímy. Pre vlády je nezáväzná, Európska komisia však už krajiny Únie vyzvala, aby na varovanie zareagovali konkrétnymi činmi. Je to naozaj naliehavý apel. Uvedomia si najmä politici, že stojíme na hranici ohrozenia?

- 15 To sú otázky, ktoré ma znepokojujú ako človeka, ale aj ako profesionála, ktorý sa zaoberá týmto problémom. Stav otepľovania sa môže zapáčiť tým z nás, ktorí žijeme v chladnom podnebí. Zvýšenie celkovej teploty však povedie ku zmene celkového podnebia. Keby bola zmena malá a dochádzalo k nej dostatočne pomaly, skoro určite by sme boli schopní sa jej prispôbiť. S rýchlym rozvojom svetového priemyslu však nie je pravdepodobné, že by zmena bola buď malá, alebo pomalá. A to je závažné.

- 20 Podľa klimatológov bude extrémnych prejavov počasia čoraz viac. Topenie ľadovcov zvýši hladinu morí, čo uberie mnohým ľuďom z pôdy. Zvýši sa pravdepodobnosť tropických cyklónov, v niektorých častiach sveta bude však ešte viac sucho, inde prídu ešte horšie povodne.

- 25 Tón dokumentu je v porovnaní s poslednou správou z roku 2001 varovnejší. Podľa klimatológov je totiž omnoho viac zrejmejšia zodpovednosť človeka za globálne otepľovanie. V správe sa píše, že priemerná teplota na Zemi sa môže do konca tohto storočia zvýšiť najpravdepodobnejšie od 1,8 až do 4 °C. Otepľovanie klimatického systému je podľa správy nepochybné. Svedčí o tom vývoj priemerných teplôt ovzdušia i oceánov, pokračujúce topenie ľadovcov, najmä na pólach, miznutie plávajúceho ľadu v Grónsku, ktoré vedie k obmedzeniu rybolovu a strate prirodzeného životného priestoru mnohých živočíchov, vrátane ľadových medvedíkov. Vedci pripomínajú, že jedenásť z posledných dvanástich rokov figuruje na rebríčku najteplejších od roku 1850, keď sa o tom začali viesť záznamy.

V priebehu 20. storočia stúpila hladina morí asi o 17 cm. Tento rast by mal pokračovať

- 35 v 21. storočí o ďalších 18 až 59 centimetrov. V Indonézii už teraz kvôli stúpajúcej hladine oceánov hrozí zmiznutie častí niektorých ostrovov, obyvatelia sa budú musieť presídliť. Správa v tejto súvislosti spomína Papuu-Novú Guineu, ostrovy Tuvalu a Kiribati, ako aj Fidži. Ľudia vysádzajú mangrovníky a stavajú bariéry z mušlí, aby zabránili stúpaniu mora. Do konca storočia sa predpokladá oslabenie termického
- 40 prúdenia vôd v severnom Atlantiku asi o štvrtinu. Ide o Golský prúd, vďaka ktorému je v Európe teplejšie než v rovnakých zemepisných šírkach v Amerike.

V dôsledku týchto zmien sa pravdepodobne budú častejšie vyskytovať extrémne prejavy počasia. V stredných a vyšších polohách bude približne o 20% viac snehu a dažďov, v tropických bude suchšie. V 21. storočí sa pravdepodobne zvýši aj aktivita

45 tropických cyklónov. Vedci zo 113 krajín posudzovali vedecké poznatky za uplynulé tri roky a sumarizovali ich pre politikov. V priebehu roka zverejnia správu o vplyvoch klimatických zmien, a potom zaujmú stanovisko k tomu, ako sa s nimi vyrovnáť.

Moje obavy o budúcnosť a aj záujem objavovať nové veci mi dopomohli k výskumu dosahu klimatických zmien na ekosystémy. Nedávno som sa zúčastnil na meraniach v

50 rámci experimentálnej činnosti v Beskydách, náš tím zaujal okoloidúcich cykloturistov. Pýtali sa nás, že čo to tam meriame. A tak sme sa im snažili vysvetliť, že to naše trápenie bude mať význam pre hodnotenie dosahov klimatických zmien a globálneho otepľovania na lesy v budúcnosti, na odhadovanie ich správania, atď. Uznali, že je to veľmi zaujímavé a že im by koniec-koncov nejaké to oteplenie o pár

55 stupňov neprekážalo, „aspoň by som mal teplejšiu vodu v bazéne,“ povedal jeden z nich. A všetci sa srdečne zasmiali, zažehlali nám veľa šťastia a odišli...

Neviem. Mám pocit, že tú tému dost' zľahčovali. Možno chceli byť iba vtipní. A možno tým niekomu ukrivdím, ale mám pocit, že takto alebo podobne uvažuje prevažná väčšina ľudí. To znamená, že aj keď o probléme vedia, tak si jeho dôležitosť

60 buď neprípúšťajú, alebo sa domnievajú, že nie je v ich moci nejako ovplyvniť chod udalostí. Nejako bolo, nejaké bude...

Áno, každý sa predsa musí starať o svoju rodinu, a príbuzných, o SEBA. Prečo by sa mal niekto zaujímať o to, čo bude o dvadsať, päťdesiat, alebo nebudaj o sto rokov? Možno niekomu vyčítať, že radšej sa stará o obživu svojich najbližších, ako o to, že

65 niekedy v ďalekej budúcnosti uľahčí život neznámym ľuďom? Nie. Nemožno. Ľudská prirodzenosť je totiž o zachovaní vlastného života a zachovaní života najbližších. Alebo sa mýlim?

Michal Ač z denníka SME (upravené)

1. Vysvetlite vlastnými slovami nasledovné výrazy: [5 bodov]
- a) najpálčivejší environmentálny problém (riadok 2)
 - b) nezáväzná správa (r. 11)
 - c) na hranici ohrozenia (r. 13)
 - d) extrémne prejavy (r. 20)
 - e) sumarizovali (r. 46)

2. Čo znamená výraz „koniec veku našej klimateckej nevinnosti“ ? (r. 5) [5 bodov]
3. Akej činnosti sa venuje autor článku? [5 bodov]
4. Vymenujte 5 prejavov globálneho otepľovania. [5 bodov]
5. Čo si myslí autor o postoji väčšiny ľudí ku globálnemu otepľovaniu? [5 bodov]
6. Aký význam má zverejnenie takejto správy? Aké ďalšie kroky sa očakávajú? [5 bodov]

Časť 2

[30 bodov]

Napište **komentár** (najmenej 100 slov) na tému:

„Prečo problém globálneho otepľovania prekonáva svojou závažnosťou terorizmus“

Časť 3

[40 bodov]

Napište **esej** na jenu z nasledovných dvoch tém. (najmenej 300 slov)

1. „Čo sa dá robiť pre zlepšenie nášho vzťahu k životnému prostrediu“
2. „Ľahostajnosť ubližuje viac ako nenávisť“